

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Arie kwam aanlopen/aangelopen

Beliën, Maaike

Citation

Beliën, M. (2016). Arie kwam aanlopen/aangelopen. In *Aries netwerk: een constructicon* (pp. 26-28). Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3213643>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3213643>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

8. Arie kwam aanlopen/aangelopen

Maaïke Beliën, Technische Universiteit Delft

‘Arie kwam aanlopen.’ Of zeg je ‘Arie kwam aangelopen?’ Dat kan allebei. Het hangt er gedeeltelijk van af waar je vandaan komt. Volgens de *Algemene Nederlandse Spraakkunst* (Haeseryn et al. 1997) hebben sprekers in het noorden van Nederland een voorkeur voor de infinitief, *aanlopen*, en sprekers in het zuiden van Nederland en in België voor het voltooid deelwoord, *aangelopen*.

Maar er lijkt ook een subtiel betekenisverschil te zijn. Met het voltooid deelwoord, *aangelopen*, klinkt de beweging wat meer afgerond dan met de infinitief, *aanlopen*. Ebeling (2006: 418) zegt over vergelijkbare voorbeelden dat met het voltooid deelwoord het ‘arriveren’ wordt geactiveerd, en met de infinitief het ‘onderweg zijn’ (zie ook Honselaar 2010; Beliën te verschijnen).

Nog los hiervan is de betekenis van dit soort zinnestelsels al behoorlijk complex. ‘Arie kwam aanlopen’: slechts drie woorden, maar we moeten ons heel wat voorstellen om de volledige betekenis te begrijpen. Te beginnen met *Arie* natuurlijk, maar dat complexe concept laat ik voor het gemak aan de lezer zelf over.

Komen drukt uit dat iemand beweegt in de richting van een gezichtspunt. Dat kan de positie van de spreker zijn (‘Ah, daar komt Arie al aanlopen!’), maar ook een ander punt dat centraal staat op het moment van de uiting, zoals de positie van de verdachte in het volgende verslag: ‘Toen Van ‘t H. vertelde dat hij zijn kinderen al drie maanden niet had gezien, brak zijn stem en *kwam de raadsman aansnellen* met een glas water’ (*de Volkskrant*, 28 mei 2015).

Hoe er bewogen wordt, beschrijft het werkwoord dat volgt op *aan-*. Dat kan een bewegingswerkwoord zijn, zoals *lopen* of

Arie kwam aanlopen/aangelopen

luppelen, maar ook een werkwoord dat een ander soort ‘gedrag’ uitdrukt, zoals *kwispelen* of *ratelen*:

- (1) Een groep schoolkinderen kwam aangehuppeld (Gisa Klonne, *Verzwegen moeder*)
- (2) Een ridgeback kwam aangekwispeld (Adriaan van Dis, *Tikkop*)
- (3) Vóór de deur, die open stond, kwam een straatorgel aangerateld (Cyriel Buysse, *Verzameld werk*)

Verder is de constructie ‘duratief’: of nu het voltooid deelwoord of de infinitief wordt gebruikt, de beweging wordt voorgesteld als zich voltrekkend (Booij & Audring 2007, Honselaar 2010, Beliën te verschijnen). De verleden tijd van *kwan* in de zinnen hierboven, bijvoorbeeld, verwijst steeds naar een moment in het verleden dat een ‘intern perspectief’ biedt op de beweging: die is op dat moment aan de gang.

Wat *aan-* bijdraagt aan de constructie, tot slot, is niet eenvoudig te vatten. De *Van Dale* (12e druk, 1995) beschrijft deze gebruikswijze van *aan-* apart, als ‘op de door het grondwoord genoemde wijze naderen (alleen in de vorm van het infinitief of het voltooid deelwoord gebruikt, in combinatie met *komen*)’. Booij en Audring (2007) wijzen erop dat de werkwoorden met *aan-* niet buiten deze constructie voorkomen (cf. Ebeling 2006): ‘Arie liep aan’, bijvoorbeeld, is een rare zin, net als ‘Een straatorgel ratelde aan.’

Al met al, een prachtig voorbeeld van een constructie. Met twee vaste elementen, *komen* en *aan-*, en twee ‘lege’ slots: het onderwerp en het werkwoord dat volgt op *aan-*. En samen beschrijven die een ‘bewegingsgebeurtenis’ in allerlei facetten: duratief, met een bepaalde wijze van bewegen, en in de richting van een contextueel te begrijpen gezichtspunt.

Referenties

- Beliën, Maaïke (te verschijnen). Exploring semantic differences in syntactic variation: Dutch *komen* ('come') with a past participle or an infinitive.
- Booij, Geert & Jenny Audring (2007). Uitgezwaard en aangezwaard: Morfologische en syntactische participiumconstructies. *Nederlandse Taalkunde* 12, 52-62.
- Ebeling, Carl L. (2006). *Semiotaxis: Over theoretische en Nederlandse syntaxis*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Haeseryn, Walter, Kirsten Romijn, Guido Geerts, Jaap De Rooij & Maarten Cornelis Van den Toorn (1997). *Algemene Nederlandse Spraakkunst, 2e, geheel herz. dr.* Groningen, Deurne: Martinus-Nijhoff, Wolters-Plantijn.
- Honselaar, Wim (2010). The infinitive or the past participle with the verb KOMEN in Dutch: variation or opposition? In: J. Chojak, T. Korpysz & K. Waszakowa (red.), *Człowiek. Słowo. Świat*. Warschau: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 316-325.